

Ese de döne ori in sepiemana: Jel-a si Domica; era candu va pretinde importanta materielor, va esii di trei séu de patru ori in sepiemana.

Pretiulu de prenumeratiune:
pentru Austria:

pe anu intregu	8 fl. v. a.
" diuometate de anu	4 " "
" patraru	2 " "
pentru Romani'a si strainetate:	
pe anu intregu	12 fl. v. a.
" diuometate de anu	6 " "

ALBINA.

Onoratului publicu cetitoriu!

Mutandu-ne la Pest'a, precum năretaramu intentiunea in nrul ultim, cu datul din Viena, vom continua aici edarea foii năstre, sub numele ei de pana acum'a. N'am schimbatur numele, fiind că nu ne-am sentit constrins la acést'a, era de buna voia nu ne potem lapedá de unu nume, carele, dupa multe dovedi ce avemu, a devenit amatu si stimatu publicului nostru.

Aparerea foii o vom conformá lipsei. Astu-feliu la inceputu, — pre catu timpu neci diet'a nu tiene siedintie, neci alte evineminte de importantia nu se petrecu, — va aparé cate de döua ori in sepiemana. Mai apoi, si de cate ori va cere trebuint'a, o vom edá cate de trei, ma si de patru ori in sepiemana: pentru că scopulu si interesulu nostru este si remane ca: oo, cetitor ai nostri se pótá fi pururea bine informati si luminati despre tóte cestiunile si evinemintele ce ne atingu.

Direptiunea năstra politica va remané, precum se intielege, totu cea de pan' acum. Intru aperarea ei, ne vor regula mai de aprópe — legile si constituatiunea Ungariei, contra caror'a altfelu, asiè credemu, că nici pana acù n'am petatuitu nici o data. Ni vom dá tóta trud'a a deveni o spresiune, catu se póté mai fidela, a clubului deputatilor na-tiunali.

Pre acci dd. prenumeranti, cari nu vor fi primitu veri unu numeru in timpulu ce debitulu postale ni erá detrasu, — ii rogámu se binevoiesca a reclamá. Post'a ni-a restituitu cateva exemplarile din numerile ce se oprisera, si deci din aceste exemplarile vom satisface reclamatiunilor pre catu va ajunge. Dar acele numere de sub anatema, nici acum nu le vom póté spedá de a dreptulu, ci numai in pachete sigilate si cu spese mari; din care causa am dorí, ca reclamatiunile se nu se faca fara destula necesitate.

Acestu numeru lu trimitemu si acelor domni, caror'a abonamentulu li s'a incheiatu cu semestrulu antai. Atatu pentru acestia, catu si pentru toti cati dorescu a prenumerá, deschidemu prenumeratiune noua, pe semestrulu alu doile adeca juliu — diecembre, si facem de scire, că prenumeratiunile remanu totu cu conditiunile de pana acum, ba in catu pentru Romani'a si pentru strainetate, am

mai scadiutu inca pretiulu, precum se vede acést'a din capulu foii.

Pre candu nejustanimu a corespondente din ce in ce mai bine cu missiunea năstra, ne credemu indreptatiti a sperá cumca on. publicu va se ne intimpine cu unu sprigini materialu si intelectualu carele asisdere se devina din ce in ce mai eficace.

Parol'a năstra remane precum fu: bun'a cuvintia, adeverulu si dreptatea. De asprimea legilor nu ne-am temutu si nu ne vom teme nici o data, pre catu timpu vom trai intr'o tiéra civilisata, adeca — unde se respécta buna cuvintia, adeverulu, dreptatea. Noi credemu, că in acésta tiéra supremii faptori de statu au totu interesulu a respectá buna cuvintia, adeverulu si dreptatea, adeca — a dovedi lumii, că sunt civilisati si 'n statu civilisatu.

Cu acésta credintia si-incepe fóia năstra aparerea in Pest'a, intrandu in semestrulu alu doile alu anului cur.

Am intardiatu cevasi cu scóterea a cestui numeru, pentru că am avutu se de-vingemu multe greutati. Ceremu scus'a onoratului publicu!

Pesta, 4/16 iuliu 1869.

Redactiunea.

Pesta, 17 iuliu 1869.

Diet'a Ungariei si-incheia siedintie alaltaséra. Unu raportu despre afacerile ei d'in urma, vom poté publicá numai in nr. venitoriu, caci pentru acum'a ni se imbuldiesce materialulu.

Astu-feliu dara, de asta data si in Cisle si in Transle lipsesce veri ce activitate legislativa. Exceptiune, de la regul'a numita, facu numai delegatiunile. Inse lucrările delegatiunilor ajunsera acum, dupa trei ani de dile, a nu mai fi obiectul de predilectiune, despre carele se se intereseze diaristic'a cu de-a-menuntulu. Asta cercustantia ni rechiamma a minte cuvintele de anu ale lui Bismark, rostitre dreptu respunsu celor'a cari i laudau constitutiunea austro-unguresca. Diese adeca acestu ministru prusescu cumca cu constitutiunile este casí cu fetele: cele mai tinere sunt cele mai placute. Se fie asié, dar apoi intrebámu: de ce institutiunea delegatiunilor, tinerea că-e numai de trei ani, nu place si nu interesá mai mult? Dàmu cu socotéla, e semnu cumca imbetranesce rapede!

In loculu legislatiunei, atentiunea publica se occupa mai vertosu de döue evineminte mari, a nume: din cōci desfacerea congresului serbescu, din colo caus'a episcopului rom. cat. Rudiger din Linz. Se vorbim de amendoué:

Mai la vale, aretamu mersulu ce au luat desbaterile in congresulu serbiloru. Se respandescu faime feliurite despre agitatuniile opusestiunei in contra capiloru ierarchiei. Ans'a a fostu, precum nu se pote negá, unu absolutismu ierarchicu lungu si fara tactu, ce credinciosii biserici orientale nu sunt dedati a suportá.

Episcopulu din Linz, tiene la concordatu. Basatu pre acest'a, a tiparitunisce epistole pastorale prin cari atacă aspru legile cele noué dintru imperat'ia némtiului. Tipariturele fura secestrate, éra S. Sa datu in judecata. Concordatulu scóte pre epicopii cat. de sub jurisdicțiunea civile, de aceea S. Sa n'a voit u a se infatísia naintea tribunalului, pana ce-lu dusera — cum se dice: — cu poterea, in fapta inse l'au dusu cu carut'a frumosielu, de pre carea S. Sa impartiá binecuvantare la poporu. Curtea juratiloru l'au dechiarat de vinovatu, deci fu condemnatu la 14 dile de inchisore. Acum Imperatulu l'a agratiatu, inse episcopulu nu primește agratiarea, pentru cuventului că — precum spune o fóia clericala — S. Sa ne-recunoscendu tribunalulu de competinte, nu recunoscce neci judecat'a de valida, ptin urmare agratiarea n'ar fi la locu si de lipsa.

Urmara nisce agitatuni, mai vertosu in Brunn, unde se intemplara raniri si uclideri. Caus'a fu fam'a că unu conductoru de a lucratiloru, inchis, ar fi fostu spenjuratu. Gurele rele invinuesc pe clericali. Noi credemu că trebue se acceptámu constatarile tribunaleloru.

In fine se pomenimu de evinenmentulu celu mai mare: Imperatulu Napoleone incepe a se face liberalu. Va largi dreptulu camerei in privint'a interpellatiunilor, va se-i concéda a votá bugetulu de dupa singuratecele capete ale lui scl. Spre scopulu acest'a, chiama la ministeriu ómeni nuoi. Pana acum n'a succesu anca compunerea ministeriului nuou. Acestu progresu in libertate, Franci'a lu detoresce opusestiunei, carea reesi cu unu numeru frumos de deputati din alegerile ultime. Desi in minoritate mare, opusestiunea inspiră respectu prin caracterulu barbatiloru ei. Acì e caus'a pentru carea Napo-

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespondinti ai nostri, si de-adreptu la Redactiunea Ungargasse Nr. 23, unde sunt a se adresá si corespondintiele, ce privesc Redactiunea, administratiunea seu sediutoru; cate vor fi nefrancate, nu se vor primi era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuncie si alte comunicatiuni de inter'su privatu — se responde cate 7 cr. de linia; repetirile se facu cu pretiu scadiutu. Pretiulu timbrului cate 30 cr. pent. una data, se anticipa.

Statutulu organicu santiunatu.

Fóia oficiala a ministeriului ungarescu, „B. Pesti Közlöny,” publica in nr. seu din 11 iuliu pré nalt'a Resolutiune, prin carea MSa Imperatulu, Regele si Mareducele „aprobá si intaresce” Statutulu organicu alu bisericei romane dreptu maritórie din Transilvania si Ungaria, acelu statutu, pre care-lu desbatu si vota Congresulu din Sibiu de anu tómna, si a caruia aprobare si intarire si punere in lucrare se acceptá cu atat'a doru si sete.

Pentru acésta „aprobare si intarire” — fia laudatu si binecuvantatu numele Domitoriu si a celor'a ce i-au propusu si recomandatu „aprobarea si intarirea.” Romanulu n'a fostu, nu este si nu va fi nemultiamitoriu.

Dar acésta pré-nalta „aprobare si intarire” nu este pura si simpla, ci ea este petrecuta de unele modificatiuni, parte intregitórie, parte schimbatórie. Aceste modificatiuni ni impunu detorint'a d'a ne ocupá de ele cu seriositate, d'a le esaminá si judecá dupa dreptulu si interesulu nostru.

Numit'a fóia oficiala incepù totu o data a publicá si insusi testulu Statutului organicu, intregitu si respective schimbatu. Firesce că-lu publica in limb'a magiara, in care nu este elu desbatutu si votatu, ci numai tradusu prin careva functiunariu alu ministeriului. Ce tristu, ce deprimatoru lucru, a se substerne santiuniei, a se aproba si intarí si publica o lege — in propri'a-ti patria, in alta limba, de catu a poporului pre care-lu privesc, in alt'a, de catu in care s'a desbatutu si votatu ea prin legalii reprezentanti ai poporului! O anomalia cumplita acést'a intr'o tiéra constitutiunale, si totusi ea este lege si ca atare — obligatòria in susu si in diosu. Dar o cumplita consecintia a acestei cumplite anomalii este, că — mai avemu se ne ocupámu inca si de esaminarea traductiunel!! S'o vedemus numai tóta publicata.

„Albin'a“ a anunciatu, nainte cu multe sepiemani, aprobararea si intarirea statutului nostru organicu; ea a amintit si de modificatiuni, si in catu a anunciatu, că ele vor fi pucine, a fostu bine informa-

Foisióra.

Cuventarea lui Emiliu Castelar, rostita in sedint'a de la 20 maiu a. c. tienuta de curtile legative ale Spaniei.*)

Domiloru! Pasiescu pe unu terenu de totulu sploatatu; discusiunea acést'a din tóte punctele de vedere s'a menatu pana la usteneala, si desí neci capacitatea mea generala neci cea speciala oratorica nu me póté incu-ragia a contá pe ascultare placuta din partea Camerei, totusi me veti onorá cu atentiunea DVóstra din cau'a sinceritatei parerii mele, a importantiei motivelor mele si a interesului ce nutrimu cu totii pentru patria, libertate si pentru mantuirea revolutiunei din septembrie.

* Nu n'a fostu de politica, si de aceea n'am reprobusu acést'a cuventare de locu atunci. Astadi o punem in foisióra, pentru valórea ei iterara. Castelar, capulu republicanilor din Spania, este oratorulu celu mai mare din tiera sa, caruia dora si la vecini anevoia se va gasi parechia. Acésta cuventare, ce densulu a rostito pentru republica, va trece la posteritate dreptu capdeopera din retorica. Demostene si Cicerone vor rebusi se se bucurie de acestu inventiacelu alu loru.

Monarchia este pentru mine: nedreptatea sociala, si pentru patri'a mea: reactiunea politica; republic'a e pentru mine: dreptatea sociala, si pentru patri'a mea: libertatea politica. Ide'a republicana ve petrunde pe toti, totusi la DVóstre ea sémena aceloru radie incalzitórie ale sórelui, ce cadu pe genele orbului, gene triste si inchise pentru totde-un'a; si desí neci candu veri o ideia nu s'a luminatu mai bine si nu s'a manifestatu mai poternicu, totusi repubic'a aici se apropia de cadere.

Istori'a omenimei este o lupta necontesta-ta intre idei si interese; pentru momentu invingu totdeun'a cesta din urma, inse pentru timpu indelungat invingu pururea ideile, si cau'a ce va cadé aici, e cau'a ratiunei si a spiritului omenescu. Voturile DVóstre, sunt contrarie spiritului din seculu nostru, inse ele vor recadé a supra Vóstra ca sagetile aruncate in contr'a ceriului, si curundu séu mai tardiu triumfulu deservasitu alu republicei este securu; pentru aceea incepu asta desbaterie solena cu atata incredere; sciu că nu veti desface otarirea vóstra, inse ast'a nu me descuragéza.

Domniloru! Sunt cateva dile de candu afirmatiunea stimatului meu amicu Orense că „si repubic'a si-are profetii sei”, a provocat surisulu Vostru necredinciosu, si totusi acesto indoielii dovedescu numai aceea, că nu cunosceti societatea in care trai. Precum timpulu are trei epóce si cugetulu trei forme, totu asié si societatea are trei partite: un'a a preotiloru, adeca partit'a suvenirilor; un'a a barbatiloru de statu, adeca partit'a conservatiunilor; si un'a a profetiloru si martiriloru, adeca partit'a republicana.

Precum am dreptulu a me numi democratu, asié la tóta intemplarea tragu la indoieala că sunteti si DVóstra, si Vispunu, Domniloru, că scol'a democratica a adusu viitorului mari sacrificie; dreptu resplata viitorulu i-a incrementat secretulu seu, i-a descoperit u ale sale cugete sublime. Reactiunarii cunosceau convingerile trecutului; Voi, Domniloru conservativi, Voi cunosceti interesele presintelui, inse noi democratii, noi cunoscem acelle tie-pisiuri necalcate, pe cari se descarcă viforale ce curatia atmosuer'a si facu ca pamentulu se produca ródele sale. Seól'a democratica a prevestit u invierea Italiei, si Itali'a a inviatu;

ea a prevestit u ca in batalia americana va invinge repubic'a si vor cadé lantiurile slavie, si trei milioane de ómeni ce erau sclavi, astadi d'au presemnu invederatu despre viitoriu: ea a prevestit u ca in conflictul nemesisu va cadé Austri'a, si Prusi'a va fi invingatoria, si inechitulu sceptru de feru alu Austriei se frange la Sadova; ea a prevestit u ca baionetele francesci nu vor returna evinenmentulu celu mare alu seculului, nedependint'a Americei, si Francii paresira Messiculu umiliti si cu capetele sangerandu. Domniloru! Pre-

candu dinastia Isabelei II. erá pe culmea poterii sale, atunci 22 de luminati prevestira de pe scaunele acestea că dinastia va cadé, si 15 ani mai tardiu cadiu; si acum Vi prevestesc o céta de oratori teneri, casí cari dora nu s'au mai aflatu in alta camera, că: „Repubic'a va apropia de victoria, si repubic'a va invinge.“ Domniloru! Unulu dintre cei mai renumiți barbati a celei mai positive tieri, I. Bright care e acum ministrulu reginei Victoria, a disu alta data că „tóte rassle si-au sanctuarie lori; precum au Jidaniu Jerusalimulu si Arabii Mec'a, asiè au Sassii Occidentulu, Americ'a de media-nópte, si regimulu ameri-

ta, nu inse totu asemenea, in catu a afirmatu, ca ele nu vor fi esentiali.

„Albin'a" publica astazi in colonele sale altissim'a Resolutiune aprobatoria si intaritoria, si cu modificatiunile cuprinse in *siepte* punte. Se aruncamu pentru asta data numai o privire fugitiva preste aceste modificatiuni, rezervandu-ne dreptulu, d'a ni spune sentintia definitiva, din firu in peru respicata si motivata — la alta ocasiune, anume dupa ce vom fi auditu si parerea altor barbati de competititia.

Premitemu, ca — dora ni venia multu mai bine la socotela, daca santiunea statutului nostru organicu se facea pre langa *recomendarea numai a modificatiunilor*, pre cari d. ministru de culte si instructiune publica a afilat de bine a ni le prescrie. Atunci noi, adunati in congresu, ne consultam si — seu primiamu, seu remustram cu destule motive. Astazi, ori-ce motive am avé, vorb'a pote se fia numai de *modificarea legii santiunate*, unu lucru forte anevoia.

Modificatiunile indegetate sub A, D, si F, adeca *respicarea expresa a dreptului Coronei de suprema inspectiune*, si ca — *imprumutat'a contilegere in privint'a unui sinodu comunu alu ambelor ierarchii ortodosose, are se se faca intre ambele congrese nationali*, — mai deparate ca, — nou alesulu eppu seu metropolitu are se depuna juramentu de creditiu domnitorului; in fine ca — *despre convocarea congresului si celui ordinariu si celui electorale are se se faca aretare Monarcului din capulu locului*. — ca atingatorie de lucruri ce parte se 'ntielegu de si ne, parte sunt cuprinse aiurea in lege, de buna sema, precum nu le-a afilat nimea de lipsa, nici nu le va luá nimenea in nume de reu.

Modificatiunea cuprinsa sub B, ca adeca *membrii sinodului parochiale si alegeriori la sinodulu presbiterale si eparchiale se fia maiorenii*, va se dica trecuti de 24 de ani, aréta o perdere din vedere, ca se nu dicemu o necunoscere seu desconsideratiune a referintelor, intereselor si conceptelor bisericesci. La noi pote unu clericu se castige „veniam aetatis" si se devina preotu si parocu pan'a nu fi implinitu 24 de ani; acum atare preotu ar fi dupa lege *presiedintele sinodului parochiale*, pre candu totu dupa acésta lege unu crestinu de sine statutoriu, cu casa si cu familia si totu in aceea-si vresta, si macar de veri-ce cultura, se nu pota fi nici membru comunu alu aceluia-si sinodu! Dar cu toé — noi nici acésta modificatiune n'o consideram de esentiale, si daunosa; dicemu numai, ca omu cu buna cunoscinta a lucrurilor — n'ar fi propusu Maiestatei o astfelu de dispu-setiune.

Articolul XXXVIII din 1868 este legea scolaria cea faimosa a lui b. Eötvös. Aceea, in manier'a, propria lui Ministrului, ni-a decretat lipsirea suc-

siva, dar nu de a dreptulu, de scólele confesiunali, si — succesiv'a magiarisare a loru, seu celu pucinu *adaparea cu spiritu magiaru*. Candu am desbatutu si votat statutulu organicu, acea lege nu custá inca, ci numai se pregatia; deci noi dispusetiunile ce le-am primitu in privint'a scóleloru nostre — se 'ntielegu ca nu le-am primitu dupa planulu si pentru scopurile dlui ministru Eötvös; dorere inse ca — n'am scapatu de acele planuri si scopuri! Resolutiunea imperatésca sub C, ne indruma cu scólele si cu invetiamantul la acea lege faimosa a lui Eötvös. Ast'a ne lovesce greu, pana in fundulu inimei, si — o spunem si pre facia, nu potem se aflam nici o mangaiere intru aceea, ca recunoscemu ca ne lovesce prin lege si dupa lege; *ba inca cu atat'a mai tare ne dore*, desi ne supunem si cauta se ne supunem legii.

Modificatiunea de sub E, ca *adeca membrii senatelor scolare si economice ale consistorielor se fia alesi numai pre periodulu sinodului si respective congrercul alegatoriu*, adeca pe trei ani, — acésta modificatiune contrastéza nu numai cu interesulu unei bune administratiuni, dar chiar si cu toé principiele ale insusi regimului ungurescu modernu. Acestu regimu, in sinulu carnia dlu Eötvös joca prim'a rola, impienesce tote oficiele, pana si cele mai din urma, la cari nu se recere vr'o desteritate si pracsu desclinita, cu denumiri pentru vietia; va se dica profeséza si practica facia de functiunari sei, principiu de stabilitate, éra noa ni impune *precarietatea!* — Ast'a este o modificatiune esentiale si calificata d'a ni face o *administratiune buna a trebilor scolare si fundatiunali* — chiar imposibile.

In fine prin altissim'a dispusetiune de sub G, dlu ministru ungurescu de culte si instructiune, aduce a minte aceloru fi ai bisericei nostre, caror'a nu li place, seu nu li este interesulu, a recunoscere oficialitatea limbei romane „in tote trebile bisericesci, scolare si fundatiunali, atatu in lantru, catu si in afara," ca — dupa cutare si cutare lege votata de diet'a unguresca, potu folosí si alta limba, anume cea unguresca. Curiósa, ma chiar minunata ni se 'mpare aci provocarea la legea asupr'a natiunalitatilor si limbelor — *pentru restrigerea dreptului de nationalitate si limba in sfer'a bisericesca si scolaria*, si totusi ea este — indreptatita, se 'ntieleg, dupa lege indreptatita; macar ca si aci avem se observam, ca legea despre natiunalitatii si limbe, adeca articolul XLIV din 1868, s'a facutu mai tardi de catu statutulu nostru organicu, inse fiindu ca aci n'a fostu de lipsa o traducere intr' alta limba, nici o glossare scrupulosa print' unu recensinte atatu de amicu, ca amiculu nostru b. Eötvös, ea, acea lege s'a santiunatu *indata*, pre candu bietulu statutulu nostru organicu — abiè dupa vr'o siese luni, si si acum cu unele modificatiuni afundu tatiarie,

pentru ca intr' aceea luasera pre de-nante unele alte legi, mai poterice de catu densulu.

Dar noi — repetim ca — multiam si pentru atat'a.

Se nasce acum intrebarea: *quid nobis?* — se lasam, se-lu puna in lucratore metropolitulu si cu episcopii si cu consistoriele, devenite dupa insusi statutulu organicu — fora base? — seu se stauim la convocarea sinodelor diecesane, si cu preferintia a unui nou congresu natiunale??

Din parte-ne asiè tienemu, ca fora regularea si sistemisarea parochielor si protopopiatelor, mai departe fora *restaurarea consistorielor*, statutulu organicu, in partile sale cele mai insemnate nu se poate realizá; deci mai considerandu inca si interesulu celu mare si urgint, d'a regulá si ascurá scólele si d'a ni inaintá cultur'a natiunale, astazi cu totul neglésa: suntemu pentru conchiamarea congresului natiunale la siedintia straordinaria. Si fiindu ca dupa informatiunea ce avem din parte competinte, diet'a Ungariei se va intruni numai cam in a doua septembra a lunei lui optovre, affam si corespondatoru pentru congresu *timpulu de la mediloculu lui septembrie*.

Babesiu.

Santiunea statutului organicu alu bisericel romane orientale.

Noi Franciscu Iosifu Primula din gratia lui Ddieu, Imperatru alu Austriei, Rege alu Boemie scl. si Rege Apostolicu alu Ungariei.

Salutarea Nôstra regésea tuturor'a, pe cari ii privesce de presentu acésta afacere, seu ii va privi in venitoriu.

De órare prin §. 2. din articolul de lege alu 9. de la 1868: s'a inarticulat in lege metropol'a greco-resaritena, infiintata pentru romani, nedependinte si coordinata cu cea serbescă, precum si natiarea episcopatului confessiunei grecocresaritene din Transilvania la deminitatea de metropolia;

De órare prin §. 3. din acel'a-si articol de lege: cei de confessiunea greco-resaritena, dupa despartirea loru in doue provincie bisericesci, nedependinte una de alt'a, au capetatu indreptatirea ca afacerile loru bisericesci, scolare si cele fundatiunali referitorie la acestea, se le reguleze si ordinez nedependinte — intre marginile legilor din tiéra — prin congresele loru bisericesci, ce din restimpu in restimpu se vor conchiamá, separatu pentru fie care provincia, de catra metropolitulu respectiv, dupa o insciintare premergatorie catra Noi, si numitele afaceri le vor manipula si direge nedependinte prin organele loru proprii intru intielesulu statoririlor ce le va face congresulu si se vor santiuna de Noi:

Pentru efectuarea acestor despusestiuni ale legii, ministrul Nostru ung. de culte si instructiune Ni-a asternutu statoririle, ce

pórtă titlulu „Statutu organicu," aduse in congresulu Românu natiunalu bisericescu alu celor'a de confessiunea greco-orientala, carele prin resolutiunea Nôstra din 14 a lunei lui augustu anulu 1868 a fostu conchiamatu la Sibiuu, in privint'a organisarii afacerilor bisericesci, scolare si cele fundatiunali referitorie la acestea in metropoli'a romana greco-orientala. Otarile sunt a nume:

Dupa o introducere despre partile constitutive ale provinciei bisericesci:

I. despre parochsi;

II. despre protopresviterate;

III. despre monastiri;

IV. despre diecese;

V. despre metropolia;

despre organisarea afacerilor scolare si fundatiunali, ce apartin la acele, impreuna cu constituirea congresului natiunalu bisericescu.

Acesta statoriri, dupa raportul si parele ce Ni le asterne ministrul nostru ung. de cultu si instructiune, le incuviintiamu si confirmam, cu urmatorele modificatiuni:

A) Dreptulu pre naltu de inspectiune suprema ce Ni compete Nôa, se-si dobandesca spressiune in punctul 1. din despusestiunile generali; era punctul IX e de modificatu in acel intielesu, ca statorirea inovirii reciprocce pentru constituirea sinodului comunu, se se intempe impreuna cu congresulu greco-resaritenu serbescu.

B) In §. 6 la calitatea membrului in sinodulu parochialu, se se adauga si majorenatea, si intr'acestu intielesu se se modifice si §§ 40 si 91 ce se referesc la acésta.

C) Despusetiunile §§-loru 13, 55 si 122 ce privesc scol'a, respective caus'a invenientului, se se aduca in consonantia cu respectivele ordinatiuni ale articolului de lege 38 din 1868.

D) In §§. 105 si 157 se se induca acea despusestiune, de dupa carea episcopalul si respective metropolitulu alesu, dupa confirmatiunea ce va primi de la Noi, se jure credintia naintea Nôstra.

E) §§. 116, 159 si 162 se se modifice in acel intielesu ca asesorii respectivi a senatelor scolare si fundatiunali, se se alaga numai pentru periodulu unui sinodu, respective unui congresu.

F) In §§. 151 si 156 se se induca acea despusestiune: ca atatu despre conchiamarea congresului ordinariu catu si aceluia ce va alege pre metropolitulu, Nôa se Ni se faca insciintare prealabila intru intielesulu §-lui 3 din articolul de lege alu 9 de la 1868.

G) §. 175 carele vorbesce despre intrebuintarea limbei romanesci, se se combine cu despusestiunile respective din §. 9 art. 9 din 1868 si art. 44. de la 1868.

Statoririle, redese cu aceste modificatiuni, si intarite de Noi prin acésta, sunt urmatorele:

(Urmáza statutulu organicu cu pomenitele modificatiuni. Red.)

Reprivire peste inceputulu si progresulu Albinei.

(*) Era la Viena, intr'un'a de dilele ul

canu de media-nópte se va lati peste Anglia si tota Europa."

Sciti de ce profetiloru vecchi, cari traiau in seracia, nescintia si umilitia, li se impliniasa tote profetele? loru, cari au prevestit spargerea Ninivei, arderea Babilonului si venirea unui Messia, cari tote s'au intemplat?

Pentru ca zuruitulu lantiurilor ce-i stringea i-a insufletit spre poesi'a tariei de creditia, pentru ca din adanculu intunecimii loru densii, vedea lumin'a de mediadi, mai nainte de ce s'a ivit sòrele pe orisontu, pentru ca uriau pe regi si pe cuceritori, pentru ca peste tiran'a Belsazariloru, desfrenarea Sardanapaliloru si peste templele idoliloru vedea natiandu se idei'a lui Ddieu, precum vedem u noi peste Cesari, peste curtenitori si peste tronurile clatinatiorie inaltiandu-se idei'a omenimei si a drepturilor ei si, se fie disu spre onorea nemului omenescu, domni'a in lume se vine totdeun'aidei loru mari de progresu, a fostu si va fi a loru. Sum securu ca Voi, Domnii mei, veti dice: „Casterlar e unicul in feliulu seu; pre candu asceptam de la elu desbaterea unei cestiuni constitutiunale, ni aduce apocalips'a credeului meu poeticu." M'a si asemenat d. Ulloa cu Lamartine; d. Silvela, nemultumit cu atat'a,

mi-a mai adausu si pe Victoru Hugo, fara ca acesti domni se fie cugetatu catu e de cu neputinta se asemeni acestor duoi omeni mari pre unulu carele neci odata n'a facutu vr'unu versu si n'are nemica din calitatile unui poetu.

Domnilor! Daca disei ceva despre poesi'a sperantiloru nostre, am facut' ca se vi dovedescu ca am luat remasu bunu de la poesi'a la carea ajunsese in urmarea essilarii de mai multi ani si indepartarii mele, totu atata de lunge, de la ori-ce vietia publica, si ca acum descindu la cestiunea de fatia, la cestiunea constitutiunala, politica, pe carea candu o privesc in referint'a ei cu pusetiunea Europei, cu Portugalia din vecinete, cu coloniele, si preste acésta luandu in socotintia evinemintele de di si tote cercustantile prezinti, nu potu asta alta deslegare mai corespondintoria patriotismului, politicei si umanitatei, de catu cea republicana. Domnilor, me indioscui ca ati dorit infiintarea unei democrasii, inse de candu a marturisit' d. Olozaga, de atunci credu cumca comisiunea macar a voit ceea ce n'a potutu.

Dar ce este democratia, care-e primul ei principiu fundamental? Principiul suveranitatii poporului, autonomiei societatii, in contrastu cu principiul de egalitate, in opusetiune cu suveranitatea poporului, monarchia invesce o singura familia cu puterea suprema; in mania drepturilor individuali, famili'a acésta e santita si nerespondintaria; in contrastu cu principiul de egalitate,

celu mai naltu in viet'a sociala, poterea si data unei dinastie. Pre scurtu vorbindu, monarchia DVostre se opune si democratiei si intrege vietii moderne.

Domnii mei! Ce e chiamarea societatei, a lumii, in carea traimu? Nesocotindu zelulu, cate odata infuriati, cu care d. Rodriguez combatte republica federativa, totusi si densulu a recunoscutu ca lumea se apropia unei federaliuni mari, ca poporale Europei se apropia unei coalitiuni de statu europeene, si, Domnilor, aflat DVostre ideia mai marétiu in istoria?

Privindu peste istoria, trebuie se ne miram ca, desi faptele sunt atatu de numeroase si feliurite, totusi si ideile sunt forte putinete: Pre langa o singura ideia, se inverte unu secolu intregu.

Unitatea politica a lumii ocupă seculul antai; ide'a stoica, alu doilea; ide'a allessandrincă, alu treilea; splicarea dogmei crestine, alu patralea; ivirea elementului germanu, alu cincilea; contopirea cestui din urma cu tradițiile romane in biserică, alu sieselea; cuccuirea elementului oriental de Arabi, alu sieptelea; lupt'a rasseloru, caosulu, din care se formara mereu natiunalitatile viitorie, alu optalea; perirea imperiului romanu, infiintarea

time ale lui martiu 1866. Intr'o sără, la localitate unui comerciant român, se întâlniră doi de cei rari barbati naționali, unul venindu de către resarită, era celălalt de către apus; amândoi amblanță a realizat calea ideia — intru interesulu, pentru binele națiunii romane.

Se-i dicem unuia, anume celuia ce venise de către resarită — b (micu), era celuia ce venise de către apus B (mare); macar că trebuie să observăm, că ambii sunt oameni mențiuni, era mare să se pote dice numai zelul inișiei și activitatea mintei, să dorească renumele, cu atât mai vîrstos, căci acestuia renumele de atunci în cîteva a devenit și mai generale prin urele să atacurile de cari i-au invadnicit contrarii națiunii romane.

Ideia, ce o portă B, era pre atunci unu — mare secret: *a intemeiată în România* a tronului lui Carol al Hohenzollern. Scim că s'a realizat. — Ideia, la carea intrupare lăză b, era mai vechia și mai puină secreta: *intemeierea Albinei*. — Ambele idei conveniau într'atâtă, că amândouă erau menite să fi arămată și scutu naționalității romane contra neamilor.

Titlul acestui articol arăta, la care din aceste două idei va se se reduca.

Barbatii nostri B și b, se vedea atunci pentru prima oară, dar curențul să cunoască și se precepea în totă privinție. Discursul lor — totu despre Români și România, despre trecutul și prezentul și speranțele viitorului lor — tienă pretiu ca de două ore. Domnul casei și inca doi barbati români din generația mai tinere, asistau ascultându-in tacere.

In repetate rânduri a venit vorba de „Albina,” și a diu în fine b: „Er mai vîrstos, „Albină” noastră, va avea se ni fie mesură cu care se mesură cu se cunoscem gradele spiritului, intelectual, poterii de viață a poporului nostru; pentru că se scim, ce avem, și ce potem, și — in care parte a corpului național se află scaderile cele mai daunătoare la caroare delaturare trebuie să lucrăm cu intenție; — și chiar pentru același ea cauta să fie cea mai genuină, mai firescă spresuire a sentimintelor, a cugelor și intereselor poporului, și totodata cea mai eficientă, pentru că se se poate lăsi și petrunde pretotindenea unde se află spiritul, intelectual, viață națională.”

B a reflectat la același, între altele multe, cum astfel: „Ideia și intenția este genială și grandioasă; dar tocmai pentru aceea va intempișa de multe, ba dorește de totă partea — totu feliul de atacuri și de pedește, și numai cu timpul, după ani, dacă-i va succede a inconjură să se devină atacurile și pedește, numai atunci, prin multă perseveranță și multe sacrificii, veți ajunge doritul scop frumosu.”

Acestu dialog, și anume reflexiunea marelui B, nu-a venit, de trei ani, adesea înțepință de multe, ba dorește de totă partea, chiar și de acolo, de unde nu poate, nu era indreptată se le asceptă; nu vom a-

tinge nici de sacrificii: astăzi sunt recunoscute chiar și de contrari; este mai departe la națiune a judecătă, pana în catu a corespunsu „Albină” cu programă sa, cu menităna sa: noi, după ce pana acumă de două ori, a nume intră alu doilea și alu treile anu alu existenție și activitate publice, ni-am tinențu de deținția a pune în vedere națiunei resultantele venitelor, a speselor și progresului ei, fiind că desigură inființata de particulați cu spese particulație, înse nefiindu intemeiată pentru nici unu scopu particulațiu alu intemeietorilor, ci pentru scopuri publice, naționali, astfel neavându nici o cauză dă face secretu din careva impregiurare a ei, ci din contra sente totu interesulu dă si cunoscuta catu mai deosebită și catu mai bine, — venim numai a intregi publicarea datelor, ce se referesc la progresul Albinei, spre scopul ce-lu promovându mai și usu.

Din atinsele două publicații de pana acumă, s'a vediută că „Albină” în primul anu alu vîstiei sale, numeră prenumeranți între 600 și 700, în alu doilea — între 700 și 800; adăugem că pre la încheierea anului alu treilea și cu începutul anului alu patrată numerul prenumerantilor i se urcă — pana la încrevenirea operei din partea Ministerului unguresc. Încheiată cu speranță, că prin mutarea din Viena la Pesta, progresul acestei foi nu se va schimbă nici într-o privinție.

Costul Albinei a remas și pana astăzi totu celu stăverită la inființare, macar că într'aceea costul tipariului, papirului, redacțiunii și corespondenței să urcă de la 10 și pana la 30 de procinte. De aci provine, că „Albină,” desigură ajunse se aibă prenumeranți cu veri 300 mai mulți de catu la început, totu și mai are lipsă de o subvenție, din partea generosilor fundatori, — preste 3000 de florini la anu.

Ca onoratul publicu se-să poată face o judecata completa — în totă privință — despre latirea Albinei, adecă despre progresul ei matematic, era omenii ce se pricepu la studie și scrutatiuni statistice omnilaterale, și și gasescă ocupatiuni pre interesante, astăzi cu cale a publică astăzi data cifrelor prenumerantilor Albinei după diferite tienuturi și provincie, și după statul, cu carele să-i încheie foia noastră alu treile anu alu vîstiei sale. Vom adăuga și cifra rotunda a populației române, și numerul exemplarilor date gratis și în schimbă prin respectivele parti.

1) *Banatul temisianu*, cu ceva și preste 650,000 de români, tragea la începutul anului curint, candu adecă „Albină” și încheiată alu treile anu alu vîstiei, 380 de exemplar, între acestea gratis 14, în schimbă 1. Anume: comitatul Carasiului 148, alu Temisiului 142, alu Torontalului 44, *Confiliu militare* 46 de exemplar.

2) *Partile Ungariei de asupra de Muresiu*, cu aproape 900,000 de locuitori români, aveau 241 de exemplar, între cari gratis 11, în schimbă 1. Anume: Comitatul Aradului

132, alu *Bihorului* 64, „Partes” 23, *Satul Mare* și *Marmat'sa* cu *Ugocia* etc. 4, *Cianadulu* și *Bichisul* 18. — In specialu însemnată, că — *Selagiu* cu *Crasna* și cu districtul *Cetatea de pește*, apoi cu *Marmat'sa* și *Satul Mare*, cu *Ugocia* și *Beregu*, aproape 400,000 de români, au datu Albinei 7, di *siepte* prenumeranți, și au trasu unu exemplar gratis și în schimbă.

3) *Cele lalte parti din Ungaria și Austria*, afara de Bucovina, au avut prenumerate, gratis și în schimbă 52 de exemplar.

4) *Transilvană* cu 1,200,000 de români, a avut prenumeranți 131, a primit exemplar gratis 6, era în schimbă 5. — In specialu amintită, că districtul Naseudului, cu 50,000 de locuitori, totu români, ni-a datu doi prenumeranți!

5) *Bucovina* cu 300,000 de locuitori români, a avut prenumeranți 55.

6) *Romania* a trasu 37 exemplar, între acestea 15 în schimbă.

7) *La Parisu, Berlinu, Turinu și Constantinopole* mergeau 6 exemplar.

In fine repetim, că numerul prenumerantilor Albinei a continuat să urcă — pana la încrevenirea operei din partea Ministerului unguresc. Încheiată cu speranță, că prin mutarea din Viena la Pesta, progresul acestei foi nu se va schimbă nici într-o privinție.

Catra toti romanii din comitatul Biharei.

Fratilor romani!

Confratii nostri, cari la 17/29. iunie a. c. s'au coadunat din totă partile comitatului acestuia în Oradea-Mare, au concredintu subscrizitorii a face pasii preliminari pentru conchiamarea unei adunări consultative despre formarea unei partide naționale în comitatul acestuia.

Deci avem onoare să invită, fraților romani! la adunarea consultativă ce se va tine în Oradea-Mare la 8/20 iuliu a. c. sălă a. c. în sală Arborelui verde.

Datu în Oradea-mare 1869. iuliu 3. st. n. *)

membrii concredinti:

Simeonu Bica m. p.
presedintele consistoriului eparchiei
gr. res. de Oradea-Mare.

Theodoru Lazaru m. p. avocat
Joane Fassia m. p. avocat.

De la congresulu serbescu.

(a) Dupa ce mai sosira cati-va deputati, alesii de curundu, vineri în 9. iuliu n. adunatii la Carloveti incepura desbatere a supră constituiri congresului. Deputatul Zimonului dr. Subotits fece și motivă indata propunerea, ca congresul se-să alărgă insusi presedintele seu, adăugandu că apoi se prochiame pre patriarcu de presedinte.

Acela propunere provocă o dispută inversiună între liberali și clerici, careau tienă patru dile întregi. Cei d'anteiu, cu Subotits și Miletits în frunte, pledau pre basea

democratice și parlamentarismului; clericanii provocau la istoria, la usul de pana acumă în biserică, la antașitatea naturală a capului ierarhiei, în fine și chiar la dispuseștiunea legii. Dupa multe episodice drastice, unele chiar scandalose, conflicte aprige și personali între patriarcu și Miletits, abie mercuri-a trecuta se puse cestiunea la votu și — cu o majoritate neinsemnată se decise în partea clericanilor, respingendu-se propunerea lui Subotits și declarandu-se congresul de constituit sub presedintia Patriarcului. Dar astă se vede, că acea majoritate n'a impacat spiritele; căci după cum ni spune unu telegramă mai nou din Carloveti, totu în acea zi, adecă mercuri în 2/14, 36 de deputati și 4 episcopi au paresit congresului, „din cauza portarii oponitiei”, și fiindu acestu număr majoritatea membrilor actuali, apătatea mai de parte a congresului este imposibile.

Acăsta nedumerita portare a congresului nu ni poate place și veni la socotela nici într-un tipu, și cu nerabdare ascoperă se vedem desvoltarea mai departe.

De la congresulu rom. cat.

Avem de reportat că și acesta, ca și dietă, și-a amenat siedintele pre timpul caldurii și lucrului de vîră; dar mai antaiu comisiunea emisa pentru compunerea unei sisteme electorale, și-a deslegată aceasta problema. Dupa cum suntem informati, propunerea este, că — cate 60,000 de sufluri se alărgă unu deputat; alegerile se făc directe și se fac prin comune, și în astă privință s'a luat de modelul despuseștiunile statutului organic al bisericii române ortodoxe.

In privința archidiocesei române de Alba-Julia ni se spune, că ar exista în mare măsură intenția, dă o lasă cu totul din combinări, ca pre ună, ce nu este reprezentată. Numai inca acestu pumn la ochi ar trebui celor laite trei dieceze române gr. catolice!

La timpul său ne vom ocupa din adinsu de această cestiune.

Delegațiile dualistice.

Dominica în 11 a curintei s'i deschisera siedintele pentru acestu anu în Viena; cea nemărită la 12 ore după medieadi, cea ungurește la 4 ore după medieadi. Cea d'antaiu alese de presedinte pe principale Carolu Auersperg, de vice-presedinte pre Hopfen, era de notari pre Wächter, Bibus, Svetec și Weichs; cea magiară alese de presedinte pe contele Antoniu Majláth, de vicepresedinte pre Zsédenyi, era de notari pro Bujanovics, Rainer și Fodrász, și astă se constituira.

Dupa același li se propuse și uneia și altăi bugetulu pentru causele comune, pentru a caruia esaminare și opinare se formara în ambele parti cate patru subcomitete, și — membrii delegațiunii ungurești indata returnară la Pesta, pentru a lăua parte la siedintele dietale, era ceia lătită și urmărea lucrarea în subcomitet.

Din bugetulu substerzutu delegațiilor amintită aci numai sumele generali.

poterii politice a papilor și nascerea feudalismului, alu noalea; despota religiunara, alu dieceleana; lupta între poterea lumii și bisericește și învingerea lui Hildebrand, alu unspredeceleană; bataliele cruciferilor ce erau ultimele încercări mari ale poterii teocratici și încordările prime ale poterii lumii, alu doispredieceleană; inflorirea elementului lumii, alu apunerea elementului teocratici, alu treispredeceleană; învingerea regilor a supra teocratiei și feudalismului, prin întemeierea clasei cetățienești, alu patrușpredieceleană; străformarea planetei noastre prin tipografia, acul magnetic, latirea pravului de pusca, caletoriu epica a Portugalilor spre Orient și caletoriu mitologică a Spaniolilor la America, alu cincispredeceleană; recastigarea libertății de conștiință prin reforma religioasă, alu siespredeceleană; emanciparea răsăritelor și filosofiei prin pacea de la Vestfalia, alu sieșpredeceleană; lupta encyclopedistilor contra tuturor abusurilor și revoluțiunile din America și Franția, alu optspredieceleană; uniunea democratice carea s'a efectuată prin revoluții, și libertatea produsa de scintia, alu năspredieceleană seculu, care e chiamat a înființată reunirea statelor europene și cu acela-

stralucitoarea formula a încoronă civilizația lumii! (Aplause frenetic.)

Doriti în adeveru atare reunirea a statelor europene? Eu, Domnilor, o doresc ferbinte; doresc ferbinte momentulu, candu, pe *lampa sustinerei naționalităților*, vor cădă parții ce ne despartu în economia, cari separăze pe unu popor de cele lătări; înse credeti DV. că se poate ceva castigă în viață omenescă candu se perde momentulu favorabilu? Poporale au ocazia, și același e revoluție; perdu ele acestea, apoi perdu unu secolu; eu visam de spre patria mea că ea va fi primă lătăra carea va se înființeze, prin revoluție din septembrie, reunirea statelor europene.

DV-ostra, Domnilor din comisiune, DV. sunteti coplesiti de unu farmecu reu. Eră odată unu timpu fericie pentru revoluție și pentru omenește, acesta fuse timpul de la 1787 pana la 1792; atunci aderintii monarhiei mai credeau inca cumca principii ar potă trăi în pace cu democratia, și democratii credeau că democratia n'ar avea cauză se se temă de principii. Veni înse o di infroscia, diu'a candu paresi Ludovicu XVI. palatiul său ca se fuga pesto otaru și se se reintărca în fruntea unei armate straine; asemenea fec-

mai tardiu Ferdinandu VII. după jurământul său strîmbu din anul 1814, prin interventiunea din 1823; totu același fece mai apoi si regele din Neapole calcandu-si asidere juramentul și chiamandu în tierra pe Austriaci. Prin acestea s'a dovedit că regii sunt nu numai inimicul libertății, ci forte să deseori și ai patriei, și același a provocat desbinare, antaiu în idei, și apoi în sisteme.

Doctrinarii diceau: „E de lipsă a dă educatiune acestei societăți, și același numai să și cu putință, de către provedem monarchia cu atari institutiuni cari se nemicescă democratia.“ Democratii înse diceau: „Noi nu potem ca democratia să o dăm de preda regilor, cari o vatema și compromis; și neîncurgiști de lipsă a o scută în dosulu drepturilor individuale,“ și astă *doctrinarii* se facură *constituionali* și *democratii republicani*! Si după esperiția același, Domnilor, si pe frunte cu urmele martirului ce Vi a costat același esperiția, DV. astăi erași cadeti sub farmecul colu reu și în amagire? Nu vedeti esemplulu invederatu ce ni-lu imbia Francia? Nu vedeti ce s'a facut imperatia democratice? Si aveti DV-ostra veri unu principie cu nimbulu unui Napoleone I. ca se incungurati

cu elu pe urmatorii lui? Si aveti si una societate ustanita de convulsuniile si crisele revoluției? Si totusi Napoleone III. ajunse la imperatia prin sufragiul universal, si pre catu timpu a fostu tare si a supresu libertatea cu mană sa, a traitu în pace; acum inse după ce fortă a slabită în catu, auditi Parisulu fluerandu și chiamandu; auditi pe democratii în cluburile lor, auditi strigatul lor: „Nu voim libertatea cu imperatia, cu carea nu se poate uni democratia, căci libertatea e dreptul nostru si democratia opulu nostru!“

Inse, delatrandu totă abstractiunile, se pasim pe terenul politicu si se definim pe securu democratia. Ce e democratia? Dreptul tuturor. Ce e monarchia? Privilegiul unui singur ateu, carele, ca se se poată sustine mai multu, a concesu si unor altor a cate o prerogativa. Prerogativă același a unor a inse, insenmă ea altu ceva de catu că inca n'a sunat óra dreptului (prerogativei) pentru toti? de catu că cu monarchia văstra, inca n'a sunat timpul democratiei noastre?

(Va urmă.)

Lips'a intréga face — 96,897.803 fl. v.a.
Din acésta se acopere prin vamile comune — 10,944.000 fl.

Reamanu a se acoperi prin ambele parti ale Monarchiei — 85,953.803 fl. Din acésta suma cadu — 60,167.662 fl. asupr'a Cislaitaniei, éra 25,786.141 fl. a supr'a tierilor coroanei unguresei.

Cuventarea deputatului Sigismundu Borlea in siedint'a din 2 iuliu a dietei ung.

(in cau'a legii pentru potestates judecatorésca.)

Onorata casa! In parerea mea, déca se asemena proiectului de sub desbatere cu patent'a referitoria la organisatiunea cea nouă a oficilor comitatense adusa la a. 1853 si pusa in vigore la a. 1854, se pote observa, că proiectul presentă consuna cu patent'a pomenita nu numai in principiele ei cardinali si in tendint'a centralisatorie, ci si in partile ei speciali intratat'a, incat proiectul se pote numi traducere autentica a patentei pomenite. (Aprobari in partea stanga estrema).

Si regimul absolut vienesu d'atunci afirmă, că e de lipsa a introduce acestu sistem, pentru ca se se produca unu corp ne-dependinte si bunu de amplioati, — si argumentulu, principalu alu on. regimul actualu pronunciatu in favórea proiectului presentu de lege, e totu acel'a, — apoi acelu corpul de amplioati catu a fostu de nedependinte, o scimu cu totii, de n'avemu lipsa s'o splicămu mai pe largu.

Am disu că acestu proiectul de lege diferasce numai in unele parti speciale de amintit'a patenta, — diferasce adeca in aceea că intru intellesul patentei aceleia, judecietele prim'a instanta si respective diregatoriele judilor cercuali nuerau bine despartite de catra administratiune, — diferasce mai departe in acc'a, că dupa numita patent'a ministeriul de atunci incredea denumirea concipientilor inferiori si a tuturor oficiantilor de manipulatiune presidintilor acelor diregatorie, si respective presiedintilor locutentintei, capilor comitatensi si presiedintilor tribunalului comitatensu, precandu dupa proiectul acest'a de lege, ministeriul si-rezerva siesi insu si chiar si denumirea scriitorului celui mai de pe urma; asié darea acea patenta a fostu mai liberala si mai putinu centralisatorie, decatul acestu proiectu de lege. (Aprobari in stang'a estrema).

In acea patenta nu era espusu, că s'ar poté importa oficianti in tiéra din strainetate, dar si acésta ar fi fostu cu potintia, — neci in proiectul presentu nu se spune că judii se potu denumi si asiedia dintr'unu comitatu indepartatui intr'altu comitatu indepartat, — si me temu, că atunci candu va deveni lego acestu proiectu si va intrá in viéta, érasu se va ivi emigratiunea oficiantilor judecitali dintr'o marginie a tierii spre cealalta marginie, cari apoi necunoscendu datinile si limb'a poporului, vor fi priviti de poporu totu ca atari straini, cum erau priviti oficiantii din a. 1854. (Aprobari in stang'a estrema).

Regimul (absolut in a. 1854, voindu a castiga védia la poporu pre sé'm'a unui corp diregatorescu infinitiatu astu-feliu, a demandat prin ordinatiune supletória, publicata mai tardiua ca se pote uniforma si barba de cea rasa in versfulu ciocului, — se pote că si on. regimul actualu, voindu se faca placutu la poporu corpulu diregatorescu, ce si va infinitia in modulu acest'a, va emite, mai tardiua ordinatiune supletória, ca judii se pote pinteni si mustetie sucite; eu inse credu, că ori ce va portá, neci candu nu-lu va iubi acelu poporu, in ale caruia grele si asiá-dicendu nesuportabile sarcine nu s'a facutu neci cea mai mica usiorintia, ci fu despoiatu de dreptulu alegorii corporului judecatorescu, in contr'a voie sale, cu forti'a si pe neasceptate, — caci vedeju, că si finantii de astadi pote vestintate unguresci, si in locu de coifuri nisce pelarsi unguresci ca dobrogenii, totusi poporul si acum asiá-i iubesc, ca si mai nainte, candu portau coifuri si vafenrocu. — (Aprobari in stang'a estrema).

Neci oficiantii d'atunci nu poteau fi membri la reunioni si societati, cu unu cuventu nu poteau se fie nemicu, erau numai servii fideli si aplecati ai regimului si respective machinele lui, — si proiectul acest'a de lege face la unu §. registrulungu, insemandu

tote ce nu pote fi unu judecatoriu, si déca cestim a registru lungu pana in capetu, mai că ne temem in fine că undeva va sta si acé'a, cumca judecatoriu neci nu pote fi omu, ci numai servu fideli si aplecati si respective machine a regimului. (Aprobari in stang'a estrema.)

Inse, On. casa! candu s'a adusu acésta patentă, si candu a intratu in activitate, insusi regimul a recunoscutu că e absolutu si voiesce se eternisedie absolutismulu, si asiá potu aduce patent'a si face se intre in activitate cu curagi si fora de tota sfîrl'a, — inse acum se afirma, că domnesce sistema constitutionala; déca e asiá, atunci nu potu primi atare proiectu de lege, neamicu constitutionei. (Aprobari in stang'a estrema).

E adeveru că unu domnu deputat a affirmă in septemanile trecute aici că elu cunosc multe forte multi individi in tiéra, cari bucurosu primescu si dorescu sistem'a lui Bach, numai se pote capeta judecatori buni, si ast'a a mai dis'o si altu domnu deputat in siedint'a din 28. a lunei trecute, ce — e bine s'o amintim — de ar fi dis'o atare ablegatu nationalu, ar fi avutu seraculu ce se-si auda despre reacțiune, reactionari, bani muscalesci si alte asemene insinuari, inse fiindu că a dis'o unu corifeu de rangulu antaiu alu partidei regimului si altulu ca invetiacelu a repitit'o, On. majoritate a primitu si aplaudatul acestu argumentu ca unu argumentu eficace; — indaru, On. casa! regimul are astfelu de pusetiune norocosa, in catu are in partea sa nisce barbati asiá de eminenti, despre cari se pote dice, ceea ce e datina a se dice despre unele muieri frumose (se audim, se audim!) că a deea loru li stă bine or ce facu său dicu, fie aceea bine său reu. (Claritate si aprobari in partea stanga).

Nu sciu mare e ori nu in tiéra numerulu individilor pomeniti de acei domni ablegati, cari adeca dorescu intr'atata sistem'a lui Bach, inse aceea vedu, că de se va primi acestu proiectu de lege, dorint'a loru se va implini, caci in urmare tiér'a va avea corpul diregatorescu cu totalu asemenea celuia de sub sistem'a lui Bach de la a. 1854, — dar totusi nu credu că vor fi d'odata judecatori buni si deplinu calificati, n'o credu caci me indoiescu că s'ar afla multi individi deplinu calificati, cari intre astu-feliu de restrictiuni, ce lu eschidu prin lege din tote societatile omenesci ca pe unu calugaru inchis in Monastire, — ar primi oficiu judecatorescu, déca ar fi in stare si altcum se-si castige panea. (Aprobari in stang'a estrema).

Si se pote că tocmai acésta ideia a avutu d. Ministrul de justitia atunci candu a insiratu la incepertul proiectului de lege intr'unu §. tote acele calitati ce trebue se le poseda unu jude si mai tardiua cam la capetul proiectului de lege, casí cum ar fi uitatu cele insirate in §. de mai sus, dice cumca ministeriul pote denumi si atari individi, cari nu posedu calitatile recerute la unujude, adeca si atari individi, cari nu-su buni de tréb'a ast'a. (Aprobari in stang'a estrema).

Dar nu potu priepe, On. casa! acestu proiectu de lege a caruia principiu cardinalu e denumirea, nu-lu potu priepe neci din punctu de vedere alu nationalitatii, caci esperint'a trista ne-a convinsu, că ministeriul efeptuesce tote denumirile cu vatemarea nationalilor nemagiare ce sunt majoritatea tierii, — si din nisce vorbe obscure ale atentului ascultoriu dlui deputatul Vilhelm Tóth, ce le-a pronuntat la alegeri despre diferint'a confesionala, precum si din acea dechiaratiune a lui că densulu si din punctul de vedera alu nationalitatii ar dorii ca si la organisatiunea comitatelor se se introduca centralisatiunea, si la amplitati de administratiune denumirea ministeriala, — m'am convinsu deplinu, că de va se devina lege acestu proiectu si de va intrá in viéta, natiunile nemagiare vor suferi scadere mai multa — caci am vediutu, On. casa! la denumirile facute cu ocasiunea intrarii in activitate a legei scolastice, precum si a legei referitorie la judecatalu supremu, că ce mare nedreptate si nerespectare s'a intemplat cu natiunile nemagiare, si mai alesu cu natiunea romana. — Sar poté, On. casa! forte multe spune despre aceste denumiri, precum si despre personele denumite, inse nu voiescu se facu abusi de pacint'a si atentiu. On. case, deci amintescu numai aceea, că la denumirea in-

spectorilor scolari, romanii sunt reprezentati forte tristu si cu privire le numerulu poporului, neproportiunat si nedreptu, — cu referinta la denumirile facute la judecetele superioare scimus, că la tribunalulu de casatiune neci unu romanu nu s'a aplicatu, — la tabula regesca unde e numeru mare de oficianti, luandu la olatu judecatorii, concipientii si oficiantii de administratiune, de totalu si in suma rotunda si aplicatu unu, di unu romanu; la Ministeriul intregu unde sunt oficianti cu mille si dñii Ministri o sciu bine si neci n'o potu negá, că poporul romanu amesuratul numerului si tributului seu de sange si de avere ce lu solvesce tierii natiunea romana, nu e reprezentat neci dupa dreptate neci dupa ecuitate; — asiá stămu si cu comitti supremi, cu unu cuventu cu tote demnitatile si diregatoriele alu caror'a personalu se castiga pe calea denumirii ministeriale. (Strigari din stang'a estrema: deca e asiá, e destulu de reu). Dá, asié e!

Ba ce e mai multu, de candu o. ministeriu a luat uocarmuirea, de la diferitele dicasiterie si demisiunata cea mai mare parte a barbatilor nostri ce se destingea ca ómeni versati in trebile loru si posiedea incredere deplina la poporu, si locurile loru sunt predate altor'a, dara nu romanilor; — si déca intréba cineva pe poternicii de la guvernul despre causa, i se respunde: noi nu cautam la natiunalitate ci la capacitate, — romanii demisiunati din posturile loru, n'au fostu buni de tréb'a aceea si neci am aflatu alti barbati calificati intre romani ca se-i inlocuim. Inse, me rogu, tréb'a nu sta asié, ci cu totalu altcum, — adeca o. ministeriu considera la denumiri si destituiri tocma natiunalitatea, si ast'a e cau'a că cei mai buni, mai csperti in afacerile loru si mai populari barbati ai nostri, sunt despoiatii de demnitatile si ofic'e loru, si că barbatii romani sunt delaturati la tote denumirile, caci lauda Domnului, avemu barbati destui, calificati pentru ori ce demnitate său oficiu, anca si o. ministeriu ar poté aflu cati i trebuie, numai vointia se aiba.

E naturalu ca se fie forte greu, ma dora si cu nepotintia ca cineva se castige unu procesu ori catu de dreptu atunci, candu in acel procesu acusatoriul si totodata si judecatoriu, in cau'a nostra inse se aréta tocma acestu casu, caci candu se destituesc barbati nostri din demnitatile si oficiele loru, atunci o. ministeriu i-acusa cu aceea că n'au calitatile receptoru pentru acelu postu si că nu sunt buni de tréb'a aceea; aici o. ministeriu apare ca acusatoriu, — candu inse e vorba de ocuparea posturilor devenite vacante in urmarea destituirilor, o. ministeriu judeca si aduce sentinta că intre romani nu se afia neci unu barbat ce ar avea calitatile recerute pentru ocuparea postului aceluiu, adeca neci unulu nu e de tréb'a aceea, aici precum se vede, o. ministeriu e jude, si asié e forte naturalu că barbatii nostri totdeun'a perdu procesulu.

Din cauzele acestea, nu potu primi proiectul de lege neci in generalu. (Aprobari in stang'a estrema.)

Protocolu

Care, in urm'a inaltei ordinatini a Itatii Sale Dlui Episcopu diecesanu Procopiu Ivacicovicu, dtto. 15. maiu 1869 Nr. 380, s'a luate in Oradea Mare, la 17. juniu, anulu 1869, in privint'a alegorii representantilor confesionali, la senatul scolaru comitatensu, — de fatia fiindu Pre onoratii Domni Simeonu Bic'a conducatoriu adunarei si protopresbiteru tractualu alu Oradei Mari, Gavrilu Neteu prot. Luncei; Georgiu Vasileviciu prot. Beiusului; Josifu Marchisiu prot. Beliului; Petru Sabo prot. Meziadului; Ambrosiu Marchisiu prot. Pomezeului; si Ioane Fassie prot. Pestesilui, dimpreuna cu toti alegatorii din protopresbiterale susnumite.

Constituindu-se adunarea si descoperindu-se scopulu ei prin o cuventare bine nimerita a Rss. D. Simeonu Bic'a, numai decatul a luate cuventul D. Ladislau Bordasius locutoriu in Lessiu, si lamurindu că autonomia nostra biserică scolară ar fi vatemata prin efectuarea alegorii representantilor confesionali la senatul scolaru cottensu, — deoarece avemu legi aduse prin congresulu nostru nationalu bisericescu din Sibiu, pentru conducerea trebilor

nóstre scolare, — au proiectat ca se nu ne admitemu la efectuarea alegorii.

Motivulu nealegerii fu si mai bine lamurit de catra Prè onoratii Domni: Georgiu Vasileviciu prot. Beiusului, Petru Sabo prot. Meziadului, Josifu Marchisiu prot. Beliului, Ioane Fassie protopopulu Pestesilui, Teodoru Fassie jude cercualu in Beiusu, Paulu Fassie jurasoru cottensu in M. Telégdu; iniciatorii: Florianu Nica si Petru Bogdanu, nu altcum si prin conducatoriu adunantie, cari dupa o desbatere indelungata, prin efectuarea alegorii vediendu toti vatemata autonomia si nedependentia nostra seculară in afacerile scolare confesionale, si delaturatul cu totul statutul organic adus in congresulu nostru nationalu bisericescu tientu la Sibiu, pentru că dupa intrarea in vigore definitiva a statutului organic, in conducerea trebilor nostro scolare confesionale, nu potu cunosc de competente altu.corpu afara de senatul episcopal scolaru confesionalu, prescrisul in §. 8. din regulamentul adus in congresulu dela Sibiu, — in urmare au propus, a nu ne admite la alegerea representantilor de sub intrebare.

Dupace propunerea acésta s'a primitu de alegatori cu unanimitate, conducatoriu face intrebare, că cine s'ar astă partindu alegarea? — la care intrebare ne primindu responsu,

Sau decisu:

1. Că la alegerea care prin circulariu susamintit a Itatei Sale Dlui Episcopu diecesanu ni se prescrie a jo face in sensulu articulului de lege 38. din anulu 1868, — nu ne potem admite, caci acésta lege e numai pentru scolele statului, pre candu scolele nostra tot sunt confesionale, de caracterul nationalu, care prin sudorea nostra sunt intemeiate de noi, stativ si sub prieghiarea superioritatei nostra bisericesci, a careia autonomia si nedependentia e nasuta de o data cu noi; nu potem efectuui alegerea cu atat'a mai vertosu, caci din principiul suslamurit, congresulu nostru nationalu bisericescu a protestat, in contra legei amintite, anca atunci, candu era depusa pe més'a dietei ca proiectu, — si ca unu corpul competitente de a cenzura trebile nostre scolare, — congresulu cu invorea Maestatei nia adus in legi, adeca statutul organic, care de locu dupa publicarea formale intra in vigore definitiva pentru noi.

2. Ca comisiunea alăsa de adunare in personele Prè onoratilor Domni: Simeonu Bic'a protopopulu Oradei-Mari si preside consistorialu, Georgiu Vasileviciu prot. Beiusului, Giorgiu Borha jude prim. cottensu in Beiusu, si Teodoru Lazaru advocate in Oradea-Mare, se elaboreze si substerna in numele adunantiei o rogare la Ministrul de cultu si instructiune publica, pentru medilocirea urgente a statutului organicu, dupa care vom direge trebile nostra scolare confesionale.

3. Ca Itatea Sa D. Episcopu diecesanu se se roge protocolarimente, se binevoiesca a conchiamă catu maj ugintu unu sinodu episcopal, in care pe bas'a §. lui 8. din regulamentul pentru organizarea trebilor scolare fundationale, se se aléga unu sinodu scolaru pentru conducerea trebilor nostra scolare confesionale.

Dupa tote acestea, conducatoriu deschiarandu adunarea de inchisa, alegatorii, intre strigari de: „se trăiescă Maestatea Sa Imperialu“, „se trăiescă conducatorii nostri“ — s'au indepartat, si protocolul s'a inchis si subscrisu.

Datu ca mai susu.

Simeonu Bic'a m. p. conducatoriu alegorei. — Josifu Vess'a m. p. not. substit.

Varietati.

= Poesie de J. C. Drăgescu. In 15 l. c. se va publica in Turinu (Italia) o colectiune de poesii ilustrate de unu celebru artistu italiano. Doritorii de a-si procură asta publicatiune, se vor adresă catra autorul (Piazza Lagrange n. 2.) celu multu pana in 15 iuliu a.c., Pretiul 1 fl. v. a. editiunea ilustrata 2 fl. v. a.

= Provocare. Toti acei domni, cari au primitu de la subscribului spre vendiare portrete de ale postului nostru Andrei Muresianu sunt rogati a-mi trimite banii ori a mi retrimit portretele. Ioanicu Miculescu, preot romanu in Pesta (Alte Post-Gasse Nr. 1).